

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikille

Helsingin hyvinvointisuunnitelma
2022–2025

Helsinki

Kuva: Aleksi Poutanen

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Hyvinvointisuunnitelman sisältö	6
3.	Valtuustokauden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet	8
3.1	Painopiste 1: Mielen hyvinvointi	11
3.2	Painopiste 2: Harrastaminen ja vapaa-aika	11
3.3	Painopiste 3: Liikkuminen	12
3.4	Painopiste 4: Terveelliset elintavat	13
3.5	Painopiste 5: Hyvät väestösuhteet	14
3.6	Painopiste 6: Turvallinen ja kaunis kaupunki	15
4.	Hyvinvointisuunnitelmaa taustoittavia näkökulmia	16
4.1	Yhteinen ymmärrys hyvinvoinnista	16
4.2	Helsingin hyten johtaminen ja koordinointi	16
4.3	Lainsäädäntö ja suositukset ohjaavat sisältöjä	18
4.4	Hyvinvointisuunnitelman tietoperusta	19
4.5	Hyvinvointisuunnitelman suhde kaupungin muihin ohjelmiin ja suunnitelmiin	19
5.	Hyvinvointisuunnitelman seuranta ja raportointi	21
Liite 1.	Lastensuojelulain mukaisen suunnitelman tarkennus	23
Liite 2.	Vanhuspalvelulain mukaisen suunnitelman tarkennus	24
Liite 3.	SDG -analyysi	25
	LÄHTEET	27

1. Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Helsingissä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi (hytellä) vaikutetaan kaupunkilaisten mahdollisuuteen elää hyvää elämää ja toimivaa arkea. Suunnitelmallisella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöllä luodaan entistä parempia mahdollisuuksia toimijuuteen, toiveikkouteen, turvallisuuteen ja tulevaisuuteen.

Hyvinvointisuunnitelma on yksi keino edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja eri väestöryhmissä. Hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat lainsäädäntö sekä erilaiset kansalliset suositukset. Valtuustokausittaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet määrittävät suunnan kaupungin yhteiselle ehkäisevälle työlle ja hyvinvointisuunnitelman sisältö perustuu laajaan tutkimustietoon kaupunkilaisten hyvinvoinnista.

Hyvinvointisuunnitelman toteutumista varmistaa kaupungin hyte-ohjausryhmä, joka vastaa siitä, että määritellyt sisällöt ovat osa toimialojen ja kaupunginkanslian vuosittaista talouden ja toiminnan suunnittelua valtuustokauden ajan. Hyvinvointisuunnitelma on yksi konkreettinen tapa toteuttaa valtuustokauden kaupunkistrategiaa sekä edistää kaupungin elinvoimaa.

Helsingin kaupunkistrategian 2021–2025 “Kasvun paikka” mukaan Helsingissä tulee jokaisen iästä ja terveydentilasta riippumatta voida elää hyvää, turvallista ja omanlaistansa elämää. Kaupunkilaisilla on mahdollisuus toteuttaa itseään ja luoda mahdollisuuksia hyvinvointinsa lisäämiseen. Yhdenvertaisuus, tasa-arvo, ihmisoikeudet ja osallisuuden kokemukset ovat edellytys hyvälle elämälle. Helsingiläisillä on mahdollisuus elää turvallisesti viihtyisässä ja kauniissa kaupunkitilassa positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa.

Hyvinvointisuunnitelman valmistelu käynnistyi loppuvuodesta 2021, ja sen valmisteluun on osallistunut laaja joukko asiantuntijoita, verkostoja sekä kumppaneita. Suunnitelman tavoitekokonaisuudet kohdistuvat kaikilla toimialoilla hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen, ja suunnitelman sisällöissä on paljon toimialarajat ylittäviä yhteisiä sisältöjä.

Useat suunnitelmaan kirjatusta toimenpiteistä eivät vaadi toteutuakseen ylimääräisiä resursseja, vaan kyse on enemmän yhteisen näkemyksen luomisesta, toimintamallien muutoksesta, toimialojen yhteisestä tekemisestä, uusien kumppanuuksien luomisesta, osaamisen kehittämisestä ja johtamisen vahvistamisesta siten, että yhteisesti sovitut tavoitteet saavutetaan. Suunnitelman tavoitekokonaisuuksia toteutetaan osana toimialojen talouden ja toiminnan suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. Monessa tavoitekokonaisuudessa järjestöt ja muut yhteistyökumppanit ovat mukana.

Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ohjaa systeeminen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa. Hyvinvoinnin määrittelyssämme nojaututaan WHO:n määritelmiin, Suomen Akatemian rahoittaman PROMEQ-hankkeen sosiaalisen laadun määritelmiin sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Näissä nostetaan elämänlaadun kokemukset keskiöön ja tärkeinä lähtökohtina ovat yksilön fyysinen toimintakyky, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä elinympäristön terveellisyys ja toimivuus ja sitä kautta myös keskeisten palvelujen saatavuus. Helsingin hyvinvointisuunnitelmalla on tärkeä rooli kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi, erityisesti terveyttä ja hyvinvointia (SDG3), eriarvoisuuden vähentämiseksi (SDG10), kestävät kaupungit ja yhteistöt (SDG11) ja ei köyhyyttä (SDG1) -tavoitteissa, ja välillisemmin suunnitelma tukee monia muitakin YK:n tavoitteita.

Hyvinvointisuunnitelmaa on käsitelty ohjausryhmän kokouksissa huhti- ja kesäkuussa 2022. Hyte-ohjausryhmä on osaltaan hyväksynyt hyvinvointisuunnitelman vietäväksi päätöksentekoon 9.9.2022 ja kaupungin johtoryhmä osaltaan 20.9.2022. Lisäksi sisältöjä on käsitelty kevään 2022 aikana eri verkostoissa ja johtoryhmissä. Sisällön valmisteluun on osallistunut myös vaihtelevasti järjestöjä ja muita kumppaneita.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemisestä raportoidaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla kaupunginvaltuustolle vuosittain. Hyvinvointisuunnitelma ja sen seurantatiedot tullaan julkaisemaan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkkosivuilla (hyte.hel.fi).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteina Helsingissä on:

- edistää hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaupunkilaisten arjen ympäristöissä
- edistää oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja asukkaiden mahdollisuuksia osallisuuteen
- ehkäistä hyvinvointi- ja terveyseroja, syrjäytymistä ja yksinäisyyttä
- edistää tietoon perustuvien ehkäisevien toimintatapojen ja mallien käyttöä
- tukea sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväen kaupungin kehitystä.

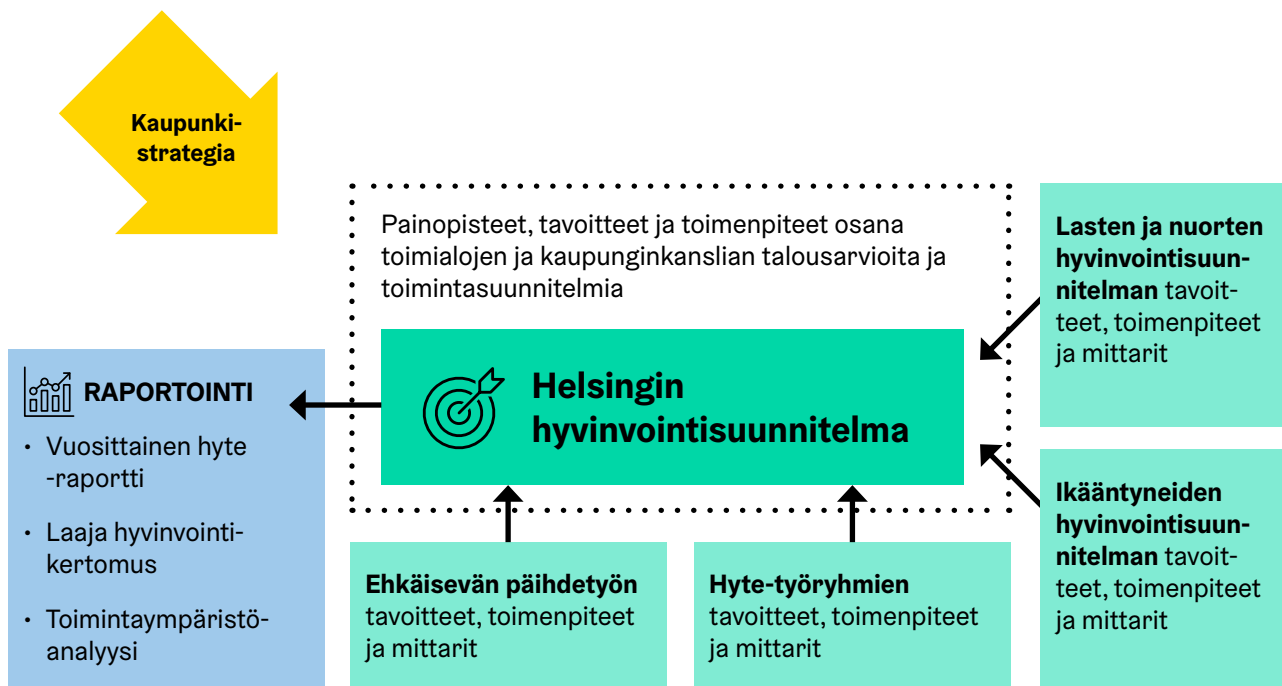

2. Hyvinvointisuunnitelman sisältö

Hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on ohjata kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä osana talouden ja toiminnan suunnittelua. Suunnitelman sisällöt kohdentuvat niin kuntalaisiin, yhteisöihin kuin laajemmin yhteiskunnallisiin

toimintoihin. *Tämän valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma on rakennettu ilmiölähtöisesti lainsäädäntö huomioiden ja tavoitekokonaisuudet painottuvat ehkäisevään työhön.*

Kuva 1: Hyvinvointisuunnitelman sisällöt

*Uudistuneen lainsäädännön mukaan jatkossa tulee kaupunkitasoiseen hyvinvointisuunnitelmaan sisällyttää oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen suunnitelma hyvinvointialueen (sotepe) ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi sekä neuvolasuunnitelma.

Kuva: Katja Tahja

3. Valtuustokauden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet

Valtuustokauden painopisteiden valinnan lähtökohtana on [Helsingin kaupunkistrategia](#) sekä laaja [toimintaympäristöanalyysi](#) helsinkiläisten hyvinvoinnin tilasta, muutoksesta ja haasteista.

Painopisteet päätettiin hyte-ohjausryhmässä marraskuussa 2021 kaupunkistrategian julkaisemisen jälkeen. Ne ohjaavat hyvinvointisuunnitelman sisältöä sekä valtuustokauden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä, antaen suuntaa yhteiselle tekemiselle.

Kuva 2. Valtuustokauden painopisteet

Hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat ja eriarvoisuus vähenee

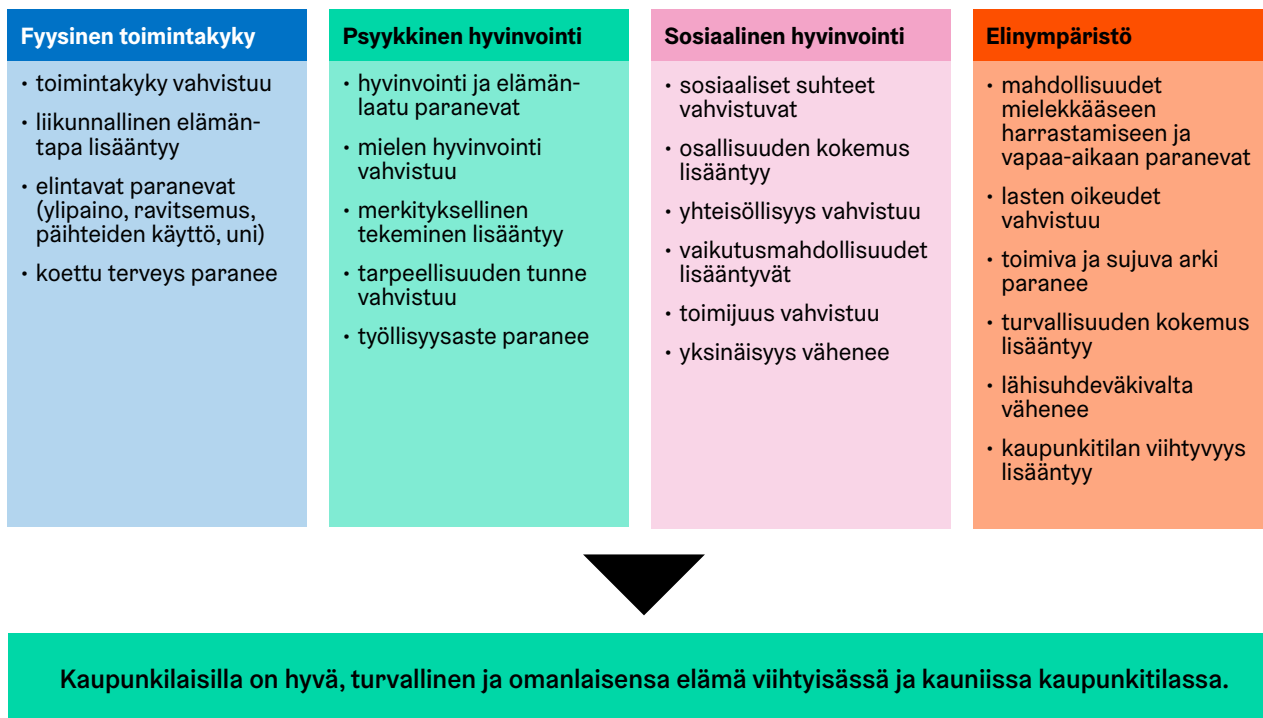

Johtamis- ja koordinaatorakennetta, toimintatapoja ja vaikuttavuutta parannetaan

Hyvinvointisuunnitelman poikkihallinnollisella työllä vaikutetaan kaupunkilaisten fyysiseen toimintakykyyn, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä arjen elinympäristöihin. Tavoitekokonaisuuksissa näkyvät niin lyhyen kuin pidemmän aikavälin vaikutukset kaupunkilaisten arkeen ja elämänlaatuun.

Kuva 3: Hyvinvointisuunnitelman tavoitekokonaisuuksien oletetut vaikutukset

Kuva 4. Yhteenveto suunnitelman keskeisistä sisällöistä

1. Mielen hyvinvointi		
	Vahvistetaan kaupunkilaisten mielen hyvinvointia kehittämällä varhaista tukea, matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä palveluita, avun saavutettavuutta ja omahoitopalvelujen käyttöä. Kehitetään lasten ja nuorten mielenterveys- palveluketjuja ja Hyvän mielen Kunta-työtä.	10 tavoitetta ja 16 toimenpidettä
2. Harrastaminen ja vapaa-aika		
	Kehitetään harrastus- ja kulttuurin kummilapset -toimintaa, kulttuurista vanhustyötä sekä ikääntyneiden kotiin tarjottavia kulttuuri- ja taide-elämyksiä. Toteutetaan Helsingin kulttuuriryön mallia kaupunkiudistusalueilla sekä edistetään vapaaehtois- ja vertaistoimintaan osallistumista.	5 tavoitetta ja 14 toimenpidettä
3. Liikkuminen		
	Työtä kohdennetaan vähiten liikkuviin kaupunkilaisiin. Kaikkien tietoisuutta liikkumismahdollisuuksista lisätään. Liikkumista lisätään varhaiskasvatus-, koulu- ja opiskelupäivissä. Ikäihmisten toimintakykyä vahvistetaan liikkumissopimuksen avulla ja lisäämällä ohjattua liikuntaa. Kaupungin työntekijöitä kannustetaan säännölliseen liikkumiseen.	7 tavoitetta ja 10 toimenpidettä
4. Terveelliset elintavat		
	Vahvistetaan terveellisiä elintapoja ja kaupunkilaisille suunnattuja digitaalisia työkaluja. Lapsille ja nuorille järjestetään hyvinvointikahvila-toimintaa ja ikääntyneille suunnattua Finger-toimintamallin käyttöä vahvistetaan. Ehkäisevän päihdetyön toimintatapoja vahvistetaan. Muistiystävällisyyden toimintatapoja parannetaan.	11 tavoitetta ja 31 toimenpidettä
5. Hyvät väestösuhteet		
	Vaikutetaan ihmisten turvallisuudentunteeseen ja asenteisiin sekä lisätään osallisuus- ja vuorovaikutus-mahdollisuuksia. Lasten oikeuksien näkökulmaan panostetaan Lapsiystävällinen kunta -työn kautta. Työllisyyttä edistetään ja digiosaamista parannetaan.	8 tavoitetta ja 17 toimenpidettä
6. Turvallinen ja kaunis kaupunki		
	Vaikutetaan turvallisiin arjen ympäristöihin sekä viihtyisään elinympäristöön. Kävelyn suunnitteluohjeilla ja suojateiden parantamisella turvallinen liikkuminen kaupunkitiloissa paranee. Puututaan lisääntyneeseen lähisuhdeväkivaltaan ja lisätään tietoisuutta kodin ja alueellisten elinympäristöjen turvallisuudesta.	9 tavoitetta ja 18 toimenpidettä
Yhteensä: 50 tavoitetta 106 toimenpidettä.		

! Valittuihin painopistekuvauksiin on kirjattu lyhyt johdanto, yhteys kaupunkistrategiaan, tiivistys kaupunkilaisten keskeisimmistä hyvinvoinnin haasteista, kuvaus tavoitteiden ja toimenpiteiden sisällöistä sekä kytkös kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Tarkemmat tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja vastuut löytyvät erillisestä toimenpidelitteestä. Käytetyt lähteet löytyvät asiakirjan lopusta.

3.1 Painopiste 1: Mielen hyvinvointi

Kestävä yhteiskunta rakentuu hyvälle mielenterveydelle, jota tuetaan kaikissa ympäristöissä ja kaikilla toimialoilla. Mielen hyvinvointi on henkistä hyvinvointia, elämänhallintaa ja terveyttä ja luo pohjan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Siihen kuuluu itsensä ja toisten arvostaminen, taito olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja kyky luoda ihmissuhteita sekä kyky toteuttaa omia päämääriään. Mielen hyvinvointi on myös kokemusta turvallisuudesta, omasta tärkeydestä ja elämän mielekkyydestä sekä kyvystä kohdata vastoinkäymisiä ja selviytyä niistä. Mielen hyvinvoinnin perusta luodaan lapsuudessa, mutta sitä voidaan vahvistaa läpi elämän. Mielen hyvinvointia voidaan edistää esimerkiksi tukemalla vanhemmuutta, vahvistamalla hyvinvoivia yhteisöjä kouluissa ja työpaikoilla, vähentämällä yksinäisyyden kokemuksia ja tukemalla harrastuksia, liikkumista ja kulttuuripalveluiden saavutettavuutta. Keskeistä on korostaa ennaltaehkäisevää ja oikea-aikaista tukea lievissä mielen hyvinvoinnin haasteissa.

Kaupunkistrategian mukaan Helsingissä jokaisen iästä ja terveydentilasta riippumatta tulee voida elää hyvää elämää. Kaupunki antaa ihmisille mahdollisuuden luoda pitkäjänteisesti elämänsä edellytyksiä ja kiinnittyä itselle mieluisiin ympäristöihin ja yhteisöihin. Kaikkien on voitava tuntea itsensä helsinkiläiseksi, niin töissä, kouluissa, puistoissa kuin taide-elämysten ja festivaalien parissa. Kaupunkistrategia myös ohjaa varhaisen vaiheen mielenterveyspalvelujen kehittämiseen.

Tietopohjamme perusteella lasten ja nuorten kokevat mielen hyvinvoinnin haasteet (esim. masennusoireilu ja ahdistuneisuus) ja yksinäisyys ovat olleet pitkään korkeammalla tasolla Helsingissä kuin muualla maassa tai pääkaupunkiseudulla. Aikuisväestön psyykinen kuormittuneisuus on Helsingissä yleisempää kuin koko maassa keskimäärin. Vauvaperheissä koetaan uupumuksen oireita. Noin joka kymmenes 75 vuotta täyttäneistä kokee itsensä masentuneeksi, psyykkisesti kuormittuneeksi tai yksinäiseksi. Koronapandemian aikana helsinkiläisten yhteydenpito ystäviin ja sukulaisiin väheni ja yksinäisyys lisääntyi.

Helsingissä 58 prosenttia kaupunkilaisista kokee elämänlaatunsa keskimäärin hyväksi. Osuus on hieman

laskenut viime vuosina. Toimintakyvyn haasteet ja psyykinen kuormittuneisuus lisäävät riskiä heikommalle elämänlaadun kokemukselle. Koronapandemia on lisännyt uupumuksen tunnetta erityisesti nuorilla ja korkeasti koulutetuilla.

Valtuustokauden aikana vahvistetaan kaupunkilaisten mielen hyvinvointia kehittämällä erilaisia varhaisen tuen toimintamalleja, kuten lasten ja nuorten mielenterveysongelmien parempaa tunnistamista muun muassa Common Approach (CA) -mallia hyödyntäen, lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja, koulujen nuorisotyötä, yhteisöllisyyttä sekä vertaistukea. Lisäksi vahvistetaan matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä palveluita, avun saavutettavuutta ja työikäisten omahoitopalvelujen käyttöä. Tarkoituksena on tunnistaa nykyistä paremmin niitä ehkäiseviä mielen hyvinvoinnin toimintamalleja, joita kaupungissa käytetään. Tätä työtä tehdään muun muassa ottamalla käyttöön Hyvän Mielen Kunta -tarkistuslista.

3.2 Painopiste 2: Harrastaminen ja vapaa-aika

Mielekkäällä vapaa-ajalla on suuri merkitys hyvinvoinnille kaikissa ikäryhmissä. Niin vauvojen kuin ikään-tyneiden ohjaaminen kulttuurin pariin tuo tunnetta osallisuudesta ja porukkaan kuulumisesta. Osallisuus ja mahdollisuus toimia vapaa-ajalla vapaaehtoisena muiden hyväksi tuo merkitystä elämään. Harrastuksilla on tärkeä asema lasten ja nuorten identiteetin vahvistamisessa ja elämässä. Suomessa harrastaminen on vahva osa hyvinvointia ja kansalaisyhteiskuntaa. Harrastustoiminta ehkäisee yksinäisyyttä ja sen parissa voidaan puuttua kiusaamiseen ja syrjintään.

Kaupunkistrategian mukaan kaupunki antaa ihmisille mahdollisuuden luoda pitkäjänteisesti elämänsä edellytyksiä ja kiinnittyä itselle mieluisiin ympäristöihin ja yhteisöihin. Taide ja ainutlaatuinen kaupunkikulttuurimme ovat keskeisiä hyvän elämän mahdollistajia. Ne rakentavat Helsingin omaleimaisuutta, edistävät kaupunkilaisten osallisuutta, kasvattavat

kulttuurista ymmärrystä, vähentävät segregatiota ja edistävät kaupunkilaisten sitoutumista Helsinkiin.

Tietopohjamme perusteella säännölliset harrastukset vaalivat hyvinvointia monin tavoin. Tuoreen tutkimuksen mukaan helsinkiläislapsset, joilla on viikoittainen harrastus, kokevat muita harvemmin yksinäisyyttä, koulustressiä, nukkumisvaikeuksia, mieliala-ailahteluita ja koulukiusaamista. Vaikka suurimmalla osalla lapsista ja nuorista on jokin viikoittainen harrastus, harrastuneisuudessa on selkeitäkin eroja eri taustatekijöiden mukaan. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisilla, perheen taloudellisen tilanteen heikommaksi kokevilla tai yksinhuoltajaperheissä asuvilla lapsilla ja nuorilla on muita harvemmin jokin viikoittainen harrastus. Samat taustatekijät muovavat myös harrastusmahdollisuuksia, kuten kokeeko nuori harrastuksien olevan liian kalliita tai tietääkö asuinalueensa harrastusmahdollisuuksista.

Kulttuurin positiivisista vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja muihin voimavaroihin on vahvaa tutkimusnäyttöä. Taidetoimintaan osallistuminen taiteen kokijana tai tekijänä voi ehkäistä lukuisia psyykkisiä ja fyysisiä sairauksia sekä hoitaa ja auttaa selviytymään useiden akuuttien ja kroonisten sairauksien kanssa. Taiteen tekeminen ja kokeminen vahvistavat taitoja, joiden avulla navigoidaan muuttuvassa maailmassa: uteliaisuutta, myötätuntoa, vuorovaikutustaitoja, kykyä katsoa toisin ja rohkeutta hakea suuntaa. Sosiaalisia vasteita ovat muun muassa yksinäisyyden ja eristyneisyyden väheneminen sekä sosiaalisen tuen lisääntyminen.

Valtuustokauden aikana kehitetään harrastustoimintaa erityisesti lasten ja nuorten osalta. Kulttuurin kummilapset -toimintaa jatketaan ottamalla mukaan joka vuosi uusi ikäluokka ja varmistamalla muun kuin suomen- ja ruotsinkielisten osallistumista. Ikääntyneille kehitetään kulttuurisen vanhustyön hyviä käytäntöjä kuten esimerkiksi kulttuuriohjaajatoimintaa sekä kaveritoimintaa. Lisäksi tuetaan erityisesti kotona asuvien ikääntyneiden osallistumista taide- ja kulttuuritoimintaan avustamalla taidekenttää. Vapaaehtois- ja vertaistoimintaa sekä taiteen ja kulttuurin huomioimista hyvinvointia lisäävänä tekijänä edistetään kaikissa ikäryhmissä.

3.3 Painopiste 3: Liikkuminen

Liikkumattomuus on monen maan ja Suomenkin pahe-neva ongelma. Vain harva kaupunkilainen liikkuu hyvinvointinsa näkökulmasta riittävästi siitäkin huolimatta, että vapaa-ajan liikunta on keskimäärin yleistynyt.

Arki- ja hyötyliikkumisen merkitys tunnustetaan entistä vahvemmin osana kansanterveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Vuosina 2018–2021 Helsinki toteutti strategiansa kärkihankkeena liikkumisohjelmaa, jossa toimialayhteisellä tekemisellä vaikutettiin samanaikaisesti ympäristöön, yhteisöihin ja yksilöihin. Noin 60 toimenpidettä paransivat kaupunkilaisten ja kaupungin työntekijöiden tietoisuutta liikkumisen merkityksestä, kaupunkiympäristö kehittyi liikkumista suosivaksi, liikkumista sisällytettiin osaksi sosiaali- ja terveystalouden elintapaohjausta sekä liikkumismahdollisuudet päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa lisääntyivät. Kaupunkitasoinen työ liikkumisen edistämiseksi jatkuu osana hyvinvointisuunnitelmaa.

Kaupunkistrategian mukaan Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa edellytykset liikkuvaan elämään kohenevat niin, että kaupunkilaisten terveys paranee. Jokaista helsinkiläistä ikään katsomatta kannustetaan liikkumaan matalalla kynnyksellä. Liikkuminen sisältyy jokaiseen varhaiskasvatus-, koulu- ja opiskelupäivään. Helsingissä kiinnitetään huomiota myös matalan kynnyksen liikkumisen mahdollistaviin elementteihin kaupunkitilassa, kuten saavutettavaan lähiluontoon ja reitteihin, kuntoportaisiin, ulkokunto-saleihin sekä penkkeihin ja laitureihin. Liikuntapaikkarakentamista lisätään painottaen tilojen avointa ja tehokasta käyttöä.

Tietopohjamme perusteella valtaosa yli 10-vuotiaista helsinkiläisistä liikkuu terveytensä näkökulmasta riittämättömästi ja viettää yli puolet valveillaolostaan istuen tai makuulla. Liikkumisvajae aiheuttaa Helsingissä yli 500 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset, kun tarkastelussa ovat muun muassa terveydenhuollon toimenot, sairauspoissaolot ja työn tuottavuus. Säännöllisellä liikkumisella on ennaltaehkäisevä, hoitava ja kuntouttava vaikutus lukuisiin kansansairauksiin, kuten valtimotauteihin, lihavuuteen, diabetekseen, tuki-, liikuntaelin-, muisti- ja syöpäsairauksiin. Vastaavasti liikkumisen puute, istuva elämäntyyli ja heikko fyysinen kunto ovat merkittäviä terveyden ja hyvinvoinnin sekä ennen aikaisten kuolemien riskitekijöitä. Liikkumisen positiiviset vaikutukset ovat fyysistä terveyttä laajemmalla ja ilmenevät mm. parempina oppimisedellytyksinä ja aivoterveystena, mielen hyvinvoinnin ylläpitäjänä, työstä palautumisessa sekä sosiaalisen kanssakäymisen vahvistajana.

Koronapandemia on entisestään syventänyt jyrkkiä liikkumiseroja. Koululaisten liikkumisen ja fyysisen toimintakyvyn erot ovat kasvaneet, ja entistä suurempi osa liikkuu hengästyen vain alle tunnin viikossa. Lisäksi yli 30 prosentilla 5.-luokkalaisista ja yli 40 prosentilla 8.-luokkalaisista on erityisiä haasteita fyysisessä toimintakyvyssä. Kaikista ikäryhmistä heikoimmin liikkumisen suositus täyttyy nuorilla opiskelijoilla, jotka oirehtivat akuutisti myös mielen hyvinvoinnin eri osa-alueilla. Liikkumisen tärkeys korostuu varhaislapsuudessa ja ikääntyessä. Lapsuudessa omaksutuilla taidoilla ja totumuksilla on vaikutuksia läpi elämän. Koronapandemia on vähentänyt päivittäistä liikkumista yli 40 prosentilla helsinkiläisistä ikääntyneistä. Rajoitukset harrastustoiminnoissa ja palveluiden aukioloissa ovat lisänneet ikäihmisten yksinäisyyttä ja vähentäneet kuntoliikunnan harrastamisen lähes olemattomiin.

Valtuustokauden aikana liikkumista edistetään toimialojen yhteistyöllä kohdentaen tavoitteita vähiten liikkuviin kaupunkilaisryhmiin. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toimii liikkumisen asiantuntijana ja koordinoi monialaista yhteistyötä kaupungin sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa. Toimenpiteissä keskitytään tavoitavuudeltaan tärkeimpiin palveluihin ja kaupunkilaiskohtaamisiin hyödyntäen kansallisia liikkumista edistäviä ohjelmia. Liikkumista edistetään strategian mukaisesti jokaisessa varhaiskasvatustyössä, koulussa ja toisen asteen oppilaitoksessa. Liikkumisen puheeksioton menetelmiä ja työkaluja kehitetään laajasti sosiaali- ja terveystalouksissa. Kaupungin työntekijöiden työ- ja mielen hyvinvointia vahvistetaan liikkumismahdollisuuksia lisäten. Liikkumisen asemaa vahvistetaan sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluiden hoivakulttuurissa liikkumissopimuksen avulla. Ikääntyneiden ohjattua liikuntaa lisätään yhteistyössä kaupunkitoimijoiden, järjestöjen ja yritysten kesken. Kaikenikäisten kaupunkilaisten tietoisuutta Helsingin liikunta- ja liikkumismahdollisuuksista parannetaan.

3.4 Painopiste 4: Terveelliset elintavat

Terveellinen ruokavalio, säännöllinen liikunta, laadukas ja riittävä uni sekä päihtetömyys vaikuttavat myönteisesti väestön hyvinvointiin ja terveyteen. Hyvillä elintavoilla on suuri merkitys monien kansantautien ennaltaehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihtedien käytön aiheuttamia haittoja päihtedien käyttäjien, heidän läheistensä sekä yhteiskunnan näkökulmista. Ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan ja muiden nikotiinituotteiden, huumeaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä raha- ja digipelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyä.

Kaupunkistrategian mukaan jokaisen, iästä ja terveydentilasta riippumatta, tulee voida elää hyvää elämää. Koronapandemian aikana mielenterveysongelmia on raportoitu enemmän ja monet sairaudet ovat jääneet hoitamatta. Kriisi on vaikuttanut voimakkaasti jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin. Strategiakaudella etsitään keinoja kasvavaan päihtedienkäyttöön sekä vähennetään päihtedien aiheuttamia haittoja ja huumekuolemia. Ikääntyneille suunnatuissa palveluissa panostetaan muistiystävällisen kaupungin kehittämiseen.

Tietopohjamme perusteella erot elintavoissa selittävät huomattavan osan väestöryhmien välisistä hyvinvointi- ja terveyseroista. Koulutusryhmien väliset erot tupakoinnissa, alkoholin ongelmakäytössä, liikunta-aktiivisuudessa ja lihavuudessa selittävät yhdessä noin puolet helsinkiläisten perusasteen koulutuksen saaneiden lyhemmästä elinajanodotteesta suhteessa korkeakoulutettuihin. Sairastavuuden ja kansantautien yleisyydessä on merkittävää vaihtelua Helsingin peruspiirien välillä. Sairastavuuden taustalla olevat sosiaaliset haasteet ja epäsuotuisat elintavat kasautuvat niille kaupunkilaisille, jotka ovat muutenkin haavoittuvassa asemassa.

Lapsuuden ja nuoruuden terveyskäyttäytyminen heijastuu myöhempään elämänskaareen, ja usein varhaisvuosien elintavat ennustavat aikuisiän terveyskäyttäytymistä. Vaikka monet helsinkiläisten elintavat ovat terveellisemmät kuin koko maassa keskimäärin, silti puolet aikuisväestöstä on ylipainoisia ja ruokavaliossa on parantamisen varaa. Valtaosalla leikki-ikäisiä ruokavalion ravitsemuksellinen laatu on kohtalainen tai heikko. Aiempaa suurempi osa nuorista eli noin puolet nukkuu alle kahdeksan tuntia öisin. Myös nuorten säännöllisessä ateriarhythmissä on parannettavaa.

Monista myönteisistä kehityskuluista huolimatta helsinkiläisten päihtedien käytössä on huolestuttavia piirteitä. Tupakointi on kaikissa väestöryhmissä vähentynyt mutta edelleen aikuisväestöstä joka kymmenes tupakoi. Aikuisväestön alkoholin ongelmakäyttö on Helsingissä yleisempää kuin koko maassa keskimäärin, mikä näkyy helsinkiläisten suuremmassa kuolleisuudessa alkoholisairauksiin ja tapaturmaiseen alkoholimyrkytykseen. Nuorten kannabis- ja huumeokeilut ovat selkeästi koko maata tai muuta

pääkaupunkiseutua yleisempiä ja päihteiden yhteiskäyttöä esiintyy.

Valtuustokauden aikana asukkaiden terveellisten elintapojen toteutumista edistetään muun muassa ammatillisille suunnatulla ravitsemuskoulutuksella ja digitaalisten työkalujen hyödyntämisellä. Lapsille ja nuorille järjestetään hyvinvointikahvilatoimintaa ja ikääntyneille suunnatun Finger-toimintamallin käyttöä vahvistetaan. Myös muuta muistiystävällisyyteen liittyvää kehittämistä vahvistetaan valtuustokauden aikana. Ehkäisevän päihdetyön toimintatapoja vahvistetaan eri väestöryhmille suunnattujen toimenpiteiden avulla sekä kehitetään päihteet ja riippuvuudet lapsiperheissä -palveluketjua.

3.5 Painopiste 5: Hyvät väestösuhteet

Kaupunkilaisten omaehtoinen aktiivisuus on merkittävä kaupungin vetovoiman ja kaupunkiyhteisöllisyyden voimavara. Hyvät väestösuhteet ovat sitä, että alueen eri väestöryhmien välillä on toimivaa vuorovaikutusta ja osallisuutta, eri väestöryhmät suhtautuvat toisiinsa kunnioittavasti ja niiden väliset mahdolliset jännitteet ja konfliktit käsitellään ilman, että ne aiheuttavat pelkoa tai kärjistyvät rikoksiksi. Väestösuhteet ovat yhteiskunnan eri osa-alueet läpäisevä kokonaisuus, jonka tavoitteena on lisätä väestöryhmien sekä eri väestöryhmiin kuuluvien yksilöiden välistä vuorovaikutusta sekä tätä kautta vaikuttaa ihmisten turvallisuuden tunteeseen, asenteisiin ja osallisuuteen. Hyvien väestösuhteiden edistämiseksi vähennetään väestöryhmien välisiin suhteisiin liittyviä kielteisiä ilmiöitä, kuten syrjintää, viharikoksia ja vihapuhetta sekä segregaatiota. Nämä kaikki heikentävät sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutumista yksilöiden ja ryhmien välillä että paikallista turvallisuutta.

Kaupunkistrategian mukaan Helsinki on sitoutunut edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Tavoitteena on olla kaupunki, jossa kaikki elämäntavat ja mielipiteet voivat olla sopuosinnussa. Valtuustokauden aikana vahvistetaan kykyä tunnistaa, ennaltaehkäistä ja sovittaa väestöryhmien välisiä ristiriitoja näyttöön perustuvilla työtavoilla. Helsinki vahvistaa osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta kaikessa kaupungin toiminnassa edistämällä avointa toimintakulttuuria ja vuorovaikutteisia toimintatapoja sekä hyödyntämällä

asukkailta ja yrityksiltä saatua palautetta. Kaupunki antaa ihmisille mahdollisuuden luoda pitkäjänteisesti elämänsä edellytyksiä ja kiinnittyä itselle mieluisiin ympäristöihin ja yhteisöihin.

Tietopohjamme perusteella Helsingin väestö on yhä monimuotoisempaa. Moninaistuvien elämäntapojen rinnalla myös kielellinen kirjo kasvaa, ja ikääntyvien määrä korostuu nuorten ikäluokkien ohella. Asukkaiden turvallisuuteen liittyvissä huolenaiheissa on eroja Helsingin alueiden välillä. Alueilla, joissa turvatomuuskokemukset ovat yleisempiä, ollaan huolestuneita etenkin ihmisten häiriökäyttäytymisestä, katuväkivallasta, rikollisuudesta, huumeiden käytöstä ja huumekaupasta sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmien välisistä ristiriidoista. Helsingiläisten osallisuus on keskimäärin vahvalla tasolla, mutta osallisuudessa on havaittavissa selkeitäkin eroja väestöryhmien välillä sekä asuinalueittain. Lasten ja nuorten osallisuuden kokemukset ovat heikentyneet ja sukupuolten väliset erot hyvinvoinnissa ovat lisääntyneet.

Valtuustokauden aikana lisätään väestöryhmien sekä eri väestöryhmiin kuuluvien yksilöiden välistä vuorovaikutusta sekä vaikutetaan ihmisten turvallisuuden tunteeseen ja asenteisiin. Myös kaupunkilaisten moniäänisyyttä ja yhdenvertaisia osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistetaan. OmaStadissa edistetään aikaisemmilla kierroksilla aliedustetuiksi tunnistettujen väestöryhmien osallistumista kaikissa prosessin vaiheissa, tuetaan yhdenvertaisuuden toteutumista sekä vahvistetaan monikanavaista viestintää huomioiden eri väestöryhmät ja kaupunginosat. Lasten oikeuksien näkökulmaan panostetaan Lapsiystävällinen kunta -työn kautta. Työllisyyden edistämiseen ja digiosaamisen lisäämiseen kiinnitetään huomiota.

3.6 Painopiste 6: Turvallinen ja kaunis kaupunki

Turvalliset, kauniit ja toimivat arjen ympäristöt ovat kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden perusta. Kun turvallisuus paranee, ihmisten fyysinen, henkinen

ja sosiaalinen terveys, hyvinvointi sekä elämänlaatu vahvistuvat. Arjen ympäristöllä tarkoitetaan ihmisten koteja, lähiympäristöä ja piha-alueita, laajemmin kaupunkitilaa ja -rakennetta sekä luontoa. Tällöin niin laajemman kaupunkirakenteen kehittäminen kuin turvallisen elämän lisääminen kotiympäristössä ovat keskeistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Myös kaupunkiluontoalueilla ja viheralueilla on merkittävä terveyttä ja hyvinvointia tukeva vaikutus.

Kaupunkistrategian mukaan kaupunki antaa ihmisille mahdollisuuden luoda pitkäjänteisesti elämässä edellytyksiä ja kiinnittyä itselle mieluisiin ympäristöihin ja yhteisöihin. Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa asuinalueet eivät eriydy ja kaikkialla on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa. Hyvä kaupunki on turvallinen ja tasapainoinen ja kaupunkikehittäminen tekee mahdolliseksi asukasmäärän ja kaupunkiviihtyvyyden kasvun, johon panostetaan erityisesti kaupunkiuudistusalueilla. Hyvä ja kaunis kaupunkitila kutsuu eri-ikäisiä ja eritaustaisia ihmisiä kohtaamaan kaupungissa läpi vuoden.

Tietopohjamme perusteella vuoden 2021 lopussa toteutetussa laajassa turvallisuuskyselyssä kaupunkilaiset kokivat Helsingin yhä pääosin turvalliseksi kaupungiksi. Lähes yhdeksän kymmenestä vastaajasta oli kyselyssä sitä mieltä, että kaupunki on yleisesti turvallinen tai vähintään melko turvallinen. Osuus oli aavistuksen pienempi kuin edellisessä turvallisuustutkimuksessa. Omalla asuinalueellaan 92 prosenttia vastaajista kokee olonsa yleisesti ottaen turvalliseksi, ja 76 prosentin mukaan oma asuinalue on turvallinen myös myöhään viikonloppuiltaisin. Helsingin keskusta koettiin turvattommaksi kuin aiemmin. Koetussa turvallisuudessa on eroja sekä sukupuolen että asuinalueen mukaan.

Koronapandemian myötä luonnon merkitys ihmisten arjessa ja hyvinvoinnissa on entisestään korostunut ja lisännyt merkittävästi luonto- ja viheralueiden käyttöä. Lähes kaikilla helsinkiläisillä on viheralue enintään 300 metrin päässä kävelyreittejä pitkin, ja

laajoillekin viheralueille pääsee helposti. Kulttuuriympäristöt (esimerkiksi historialliset puistot ja rakennukset sekä puutarhakulttuuri) tukevat hyvinvointia kiinnittämällä asukkaat paikkoihin, joissa on muistoja ja kaupungin historiaa sekä luovat kotiseutuylopeyttä. Jos asuu pitkään jossakin miljöössä, siihen liittyy paljon merkityksiä omien kokemusten kautta.

Lähisuhdeväkivalta ja erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta ovat edelleen ongelma ja koronakriisi näyttäisi lisänneen kodeissa tapahtuvaa väkivaltaa. Myös lasten ja nuorten turvallisessa kasvuympäristössä on tapahtunut heikennystä; esimerkiksi häirinnän kokemukset ovat yleistyneet varsinkin tytöillä. Yli viidennes toisen asteen opiskelijoista ja melkein kolmannes 8. ja 9. luokan oppilaista on kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla edeltävän vuoden aikana.

Valtuustokauden aikana vaikutetaan turvallisiin arjen ja kodin ympäristöihin sekä laajemmin viihtyisään ja turvalliseen kaupunkiin elinympäristönä. Työssä pyritään tunnistamaan ja puuttumaan nykyistä paremmin eri alueiden turvallisuushaasteisiin. Vuoden 2022 loppuun mennessä valmistuu myös kaupungin turvallisuussuunnitelma. Esimerkiksi kävely-ympäristön suunnitteluohjeilla ja suojateiden turvallisuuden parantamisella edistetään turvallista liikkumista kaupunkitiloissa. Taiteen prosenttiperiaate antaa kaupunkilaisille heidän lähiympäristöissään mahdollisuuden kokea ja kohdata taidetta. Hyvinvointisuunnitelman tavoitekokonaisuuksilla puututaan lisääntyneeseen lähisuhdeväkivaltaan, alueellisiin turvallisuutta heikentäviin tekijöihin sekä parannetaan kaupunkilaisten tietoisuutta kodin ja lähiympäristöjen turvallisuuteen liittyvistä tekijöistä. Lisäksi vahvistetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan omaishoitoperheen hyvinvointia ja omaishoidon turvallisuutta.

4. Hyvinvointisuunnitelmaa taustoittavia näkökulmia

4.1 Yhteinen ymmärrys hyvinvoinnista

Helsingissä niin kuin kansallisestikin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päämääränä on vähentää eriarvoisuutta sekä kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja vaikuttavilla menetelmillä. Kaupunkilaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat laajasti talous-, työllisyys-, koulutus-, asunto-, alue-, sosiaali- ja terveyspolitiikka sekä yhdyskuntasuunnittelun ratkaisut. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaupungin eri toimialojen yhteistyössä toteuttamaa yksilöön, perheeseen, yhteisöihin, väestöön ja näiden elinympäristöihin kohdistuvaa toimintaa. Tärkeitä kumppaneita ovat kolmannen sektorin toimijat sekä kaupunkilaiset.

Työtämme ohjaa systeeminen ja kokonaisvaltaisen lähestymistapa. Ajattelussamme nojaututaan WHO:n määritelmiin sekä Suomen Akatemian rahoittaman PROMEQ-hankkeen sosiaalisen laadun määritelmiin. Näissä nostetaan elämänlaadun kokemukset keskiöön ja tärkeinä lähtökohtina ovat yksilön fyysinen toimintakyky, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä elinympäristön terveellisyys ja toimivuus ja sitä kautta myös keskeisten palvelujen saatavuus.

Fyysinen toimintakyky tarkoittaa sitä, että ihminen pystyy selviytymään hänelle itselleen tärkeistä arjen tehtävistä. Toimintakykyyn vaikuttavat muun muassa kipu, lääkahoito, päivittäinen jaksaminen, liikkumiskyky, uni ja työkyky. *Psyykinen hyvinvointi* tarkoittaa, että ihminen pystyy nauttimaan elämästä, kokee elämän merkitykselliseksi, pystyy keskittymään asioihin ja oppimaan uusia asioita, omaa hyvän itsetunnon ja osaa suhtautua kielteisiin tuntemuksiin. *Sosiaalinen hyvinvointi* tarkoittaa, että ihmisellä on sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia verkostoja sekä hän saa tukea ystäviltä ja lähipiiriltä. *Elinympäristö* tarkoittaa sitä, että ihminen voi elää turvallisessa ja terveyttä edistävässä elinympäristössä ja lähisuhteissa ja hänellä on mahdollisuuksia vapaa-ajan harrastuksiin sekä palvelujen saamiseen. (Lähde: Mäki-Opas Tomi, Helsingin hyte-työpaja)

Sosiaalisen laadun mallissa tai ajattelussa fokus on yhteiskunnan jäsenilleen tarjoamassa sosioekonomisessa turvallisuudessa sekä sosiaalisessa valtaistumisessa, osallisuudessa ja yhteiskunnan eheydessä. Tällöin sekä suojaavat että riskitekijät huomioidaan ja mahdollistetaan ihmisille riittävät tiedot ja taidot hallita elämäänsä, terveyttä ja hyvinvointiaan sekä osallisuutta. Tavoitteena on eheä kaupunki, jossa voi luottaa toisiin ihmisiin ja julkiseen valtaan ja jossa välitsee välittämisen kulttuuri ja ilmaisun vapaus. (Lähde: Vaarama & Mäkiopas)

Kaupungin hyte-työllä halutaan *luoda mahdollisuudet toimijuuteen, toiveikkuuteen, turvallisuuteen ja tulevaisuuteen*. Tällöin hyvinvointi syntyy ihmisten elämistason ja yhteiskunnan järjestelmätason vuorovaikutuksessa. Ihmisten omat tiedot, taidot ja muut voimavarat ja mahdollisuudet määrittävät kykyä tarttua tilaisuuksiin ja selvittää vastoinkäymisistä. (Vaarama & Mäki-Opas)

Sosiaalisen laadun viitekehyksellä luodaan maaperää myös vaikuttavuusperustaiselle työlle ja sen arvioinnille. Helsingin kaupungin hyte-työssä on moninaisia tavoitteita ja toimenpiteitä ja systeemisen ajattelun mukaan on tärkeää tarkastella mitkä niistä vaikuttavat yksilöön, yhteisöön tai jopa laajemmin yhteiskunnallisesti. Koetun elämänlaadun kehittymistä väestötasolla paikannetaan hyvinvointisuunnitelman seurannalla siten, että valitaan ilmiöitä kuvaavat mittarit.

4.2 Helsingin hyten johtaminen ja koordinointi

Kokouksessaan [14.5.2018](#) kaupunginhallitus päätti ottaa käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamis- ja koordinoitirakenteen valmisteluryhmän esityksen mukaisesti. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että ehkäisevän päihdetyön järjestämislain 5 §:ssä tarkoitettu ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin on kaupunginhallitus ja ehkäisevän päihdetyön tehtävistä huolehtii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä.

Kaupunginvaltuusto on vastuussa strategisista päätöksistä, joilla kaupungissa edistetään hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä

johtaa kaupungin johtoryhmä. Kansliapäällikkö asetti kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän, asiantuntijaryhmän ja sihteeristön päätöksellään [22.8.2018](#).

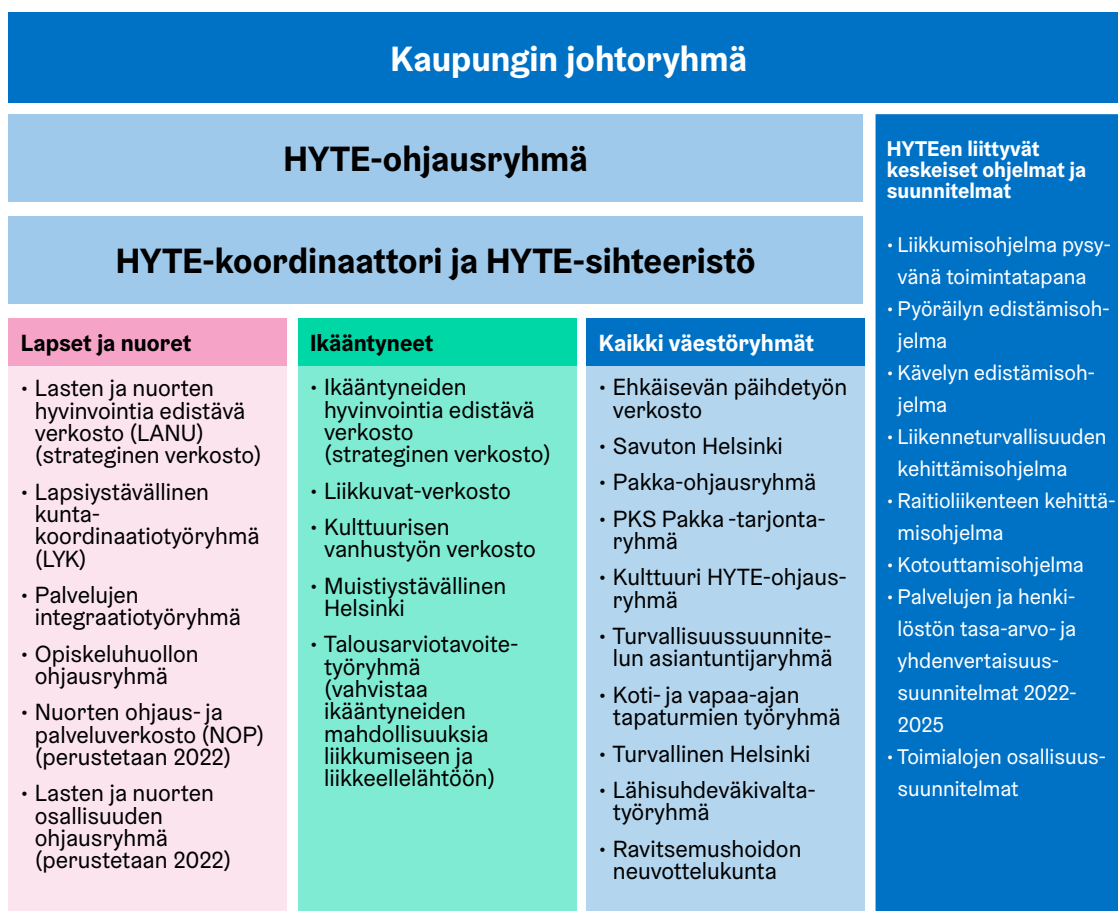
Ohjausryhmän tehtävänä on määritellä ja linjata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet sekä ohjata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimeenpanoa. Ryhmä ohjaa Helsingin hyvinvointisuunnitelman valmistelua ja osallistuu hyvinvointikertomusprosessiin. Ohjausryhmä edistää myös osallisuus- ja vuorovaikutuskäytäntöjen toteutumista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamalleissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatio on keskitetty kaupunginkanslian strategiaosastolle ja työtä varten on vuonna 2019 nimetty päätoiminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattori, jonka tehtävinä on työn kokonaiskoordinointi

ohjausryhmän päätösten mukaisesti. Valmistelua tehdään hyte-sihteeristössä, jossa jäsenenä on hyte-koordinaattorin lisäksi asiantuntijoita 20 prosentin työpanoksella jokaiselta toimialalta sekä kaupunkitiedosta. Sihteeristö valmistelee ja toimeenpanee osaltaan ohjausryhmän asioita, vastaa hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen valmistelusta sekä huolehtii hyte-asioiden viemisestä osaksi talouden ja toiminnan suunnittelua. Sihteeristö tekee laajasti työtä verkostoissa ja työryhmissä, osallistuu Terve Kunta -verkoston yhteistyöhön sekä huolehtii kansainvälisten yhteistyöhankkeiden koordinoinnista. Kaupunginhallituksen asettama asiantuntijaryhmä ei ole alkuvaiheen jälkeen ollut toiminnassa, koska sille asetetut tehtävät sijoittuivat paremmin hyte-sihteeristön tehtäväkuvaan.

Hyte-ohjausryhmä on myös perustanut erilaisia verkostoja ja työryhmiä kaupunkiyhteisen hyte-työn toteuttamiseen. Useassa ryhmässä on edustettuna järjestöjä ja muita kumppaneita.

Kuva 5. Hyte-työryhmät valtuustokaudella

Kansallisella tasolla kaupunkien ja kuntien hyte-työn johtamista ja koordinaatiota seurataan THL:n kuntajohdon TEA-viisarin avulla. Helsinki on tämän osalta saavuttanut erinomaisen tason viimeisen viiden vuoden aikajaksolla tarkasteltuna.

4.3 Lainsäädäntö ja suositukset ohjaavat sisältöjä

Lainsäädäntö sekä erilaiset kansalliset suositukset ohjaavat ja tukevat Helsingin kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työtä sekä hyvinvointisuunnitelman valmistelua, toimeenpanoa ja raportointia.

Kuntalain 1§:ssä todetaan, että kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Sote-uudistuksen yhteydessä uudistuneen lainsäädännön myötä kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6§:ssä (*hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa*). Koska Helsinki jatkaa sote-uudistuksessa Suomen ainoana kuntana sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämistä vuodesta 2023 eteenpäin, on sote-järjestämislain 6§:ään kirjattu Helsingin osalta muista kunnista poikkeavia hyte-velvoitteita. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työtä tehdään Helsingissä jatkossakin kaikkien toimialojen sekä kaupunginkanslian yhteisenä työnä.

Sote-järjestämislain 6§:n mukaan kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Laki velvoittaa Helsingin kaupunkia

- asettamaan strategisessa suunnittelussaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määrittelemään tavoitteita tukevat toimenpiteet
- ottamaan päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin
- tekemään yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnan eri toimialojen kesken
- nimeämään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahon
- seuraamaan kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- raportoidaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain

- valmistelemaan valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman edellä mainituista asioista. Helsingin kaupunki laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa.
- tekemään hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa, sekä edistämään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi
- toimimaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa ja tukemaan sitä asiantuntemuksellaan (Uudenmaan kuntia koskeva velvoite)
- neuvottelemaan vähintään kerran vuodessa yhdessä HUS-yhtymän sekä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta (Helsingin kaupunkia koskeva velvoite).

Hyvinvointisuunnitelman sisältöä ohjaavat myös lastensuojelulain 12§, vanhuspalvelulain 5§ sekä ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain 5§. Nämä lait sisältyvät eduskunnan hyväksymään Sote100 -lakipakettiin (HE 56/2021). Lakipaketin mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma laaditaan jatkossa osana sote-järjestämislain 6§:n mukaista kunnan hyvinvointisuunnitelmaa. Ehkäisevän päihdetyön osalta kunnassa sovelletaan jatkossa sote-järjestämislain 6§:n mukaisia suunnittelu- ja raportointivelvoitteita.

Hallituksen esityksessä (HE 19/2022 vp) laissa oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta on erilliskirjaus Helsingin kaupungin osalta. Helsingin kaupungin on sisällytettävä 13 §:ssä tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskelualueen kokonaisuuden toteuttamiseksi ja huomioitava suunnitelmassa kielelliset oikeudet. Uudistumassa oleva lainsäädäntö velvoittaa sisällyttämään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kunnan hyvinvointisuunnitelmaan, joten oppilas- ja opiskelijahuoltolain suunnitelma tulee jatkossa sisällyttää osaksi kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa.

Sote100 -lakipaketti (HE 56/2021) neuvolan osalta on hyväksytty eduskunnassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 9/2022) mukaisesti. Helsingin kaupungin on jatkossa laadittava valtuustokausittain alueellinen neuvolasuunnitelma hyvinvointialueen (Helsingissä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala) vastuulla olevien neuvolapalvelujen toteuttamiseksi. Neuvolasuunnitelma tulee liittää Helsingin kaupungin osalta kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Uudistumassa oleva lainsäädäntö velvoittaa sisällyttämään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kunnan hyvinvointisuunnitelmaan, joten alueellinen neuvolasuunnitelma tulee jatkossa sisällyttää osaksi kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa.

Sote-järjestämislaki edellyttää Helsingin kaupunkia laatimaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategian taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten. Palvelustrategiassa päätetään järjestämisvastuulle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamisen pitkän aikavälin tavoitteista. Palvelustrategia linjaa osaltaan sotepe-toimialalla tehtävää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä osana järjestämistehtävää.

Osana sote-uudistusta Helsingin kaupunki, Uudenmaan hyvinvointialueet ja HUS valmistelevat HUS-järjestämissopimuksen. Järjestämissopimus on Helsingin, Uudenmaan hyvinvointialueiden sekä perussopimuksella uudelleen perustettavan HUS-yhtymän keskinäinen sopimus, jossa osapuolet sopivat työjaosta, yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovittamisesta terveydenhuollon palvelujen järjestämiseksi. Ensimmäisen järjestämissopimuksen on määrä valmistua vuoden 2022 aikana. HUS-järjestämissopimuksen laatimisesta, vähimmäissisällöstä ja hyväksymisestä säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla. Jatkossa Uudenmaan hyvinvointialueiden, Helsingin ja HUS-yhtymän välistä hyte-yhteistyötä toteutetaan osana järjestämissopimusta.

Lainsäädännön lisäksi hyvinvointisuunnitelman sisältöä ohjaavat lukuisat kansalliset suositukset ja ohjelmat, kuten valtioneuvoston [periaatepäätös ja toimeenpanosuunnitelma](#) hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä vuoteen 2030, YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030, [Kansallinen lapsistrategia](#), [Rasismin vastainen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelma](#), [päihde- ja riippuvuusstrategia](#), [mielenterveysstrategia](#) sekä

[kansallinen ikäohjelma](#). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehitystyötä toteutetaan myös osana Suomen kestävä kasvun ohjelmaa ja tähän liittyvää kansallista yhteistyötä. Näitä kaikkia on soveltuvin osin huomioitu hyvinvointisuunnitelmassa.

Hyvinvointisuunnitelman sisältöä tarkastetaan ja muokataan lain edellyttämällä tavalla tarvittaessa yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa valtuustokauden aikana.

4.4 Hyvinvointisuunnitelman tietoperusta

Hyvinvointisuunnitelman sisällön laadintaan vaikuttaa kaupunkistrategian lisäksi tilasto-, tutkimus- ja muu tieto väestön hyvinvoinnin tilasta ja kehityksestä. Lainsäädännön mukaan kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointisuunnitelman rakentamisessa on laajasti käsitelty tietopohjaa.

Helsingissä laaditaan kerran valtuustokaudessa kattava [toimintaympäristöanalyysi](#), jossa kuvataan eri väestöryhmien hyvinvoinnin tilaa, kehitystä ja haasteita. Toimintaympäristöanalyysi sisältää laajasti tietoa väestöstä ja elinoloista, kaupunkitilan ja -rakenteen kehityksestä sekä taloudesta ja työmarkkinoista. Toimintaympäristöanalyysi sisältää analyysin kaupungin muutostrendeistä ja sitä päivitetään säännöllisesti. Lisäksi valmistelussa on käytetty valtuustokauden lopussa julkaistua laajaa hyvinvointikertomusta, [Stadin HYTE -barometria](#).

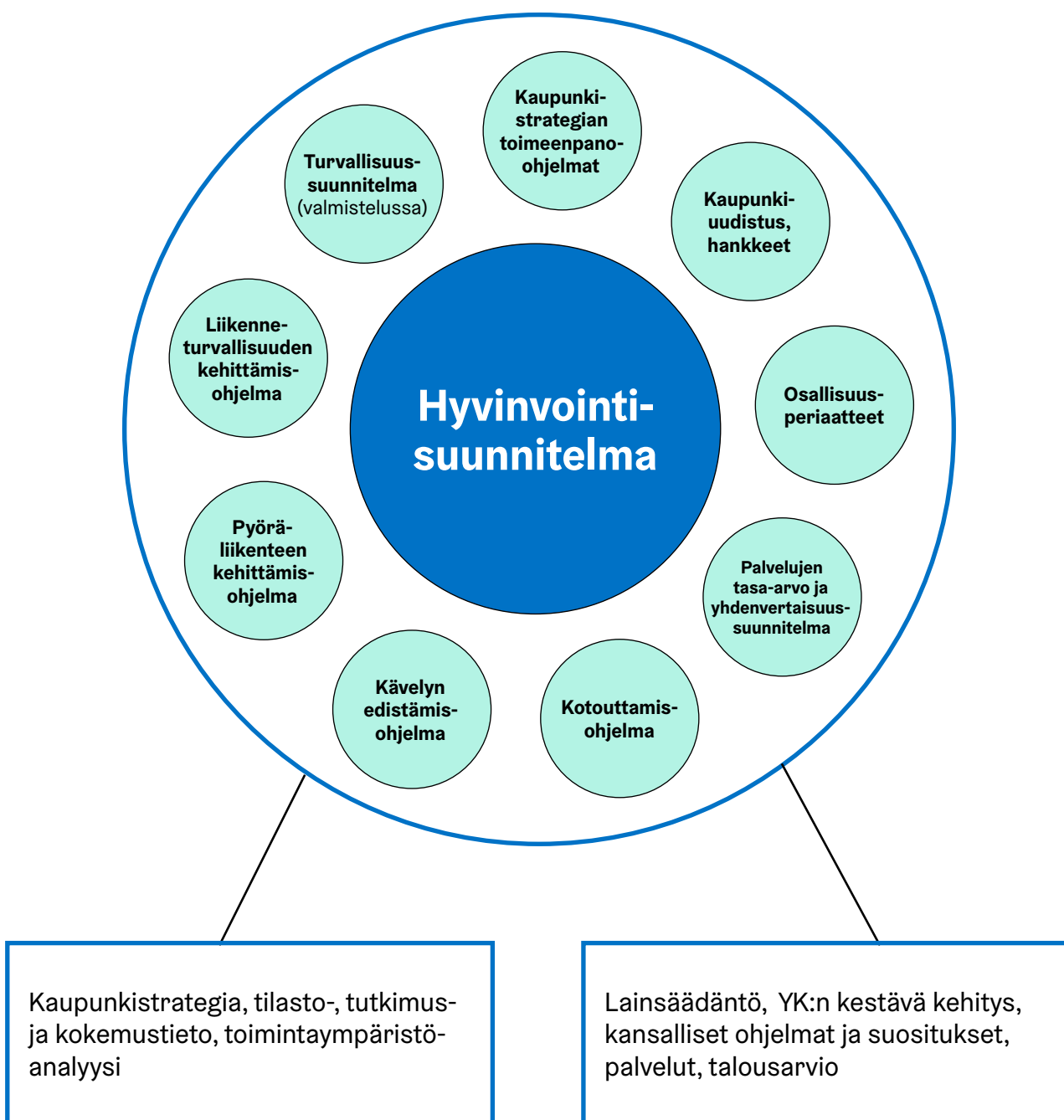
Helsingin kaupungin kaupunkitietoyksikkö tekee tutkimusta laaja-alaisesti kaupunkilaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyen sekä hankkii kaupungin käyttöön kansallisesti toteutettujen tutkimusten aineistoja, esimerkiksi Kouluterveyskysely ja FinSote-kysely. Kaupunkitietoyksikkö toteuttaa myös omia kyselyitä (esim. Helsinki-barometri, Helsingin turvallisuustutkimus). Nämä hankitut aineistot ja omat kyselyt mahdollistavat erilaisten ilmiöiden tarkemman ja syvällisemmän tutkimisen. Yksikön ylläpitämä [stat.hel.fi](#) -tietokanta tarjoaa paljon hyvää indikaattoritietoa helsinkiläisten hyvinvoinnista ja terveydestä.

Hyvinvointisuunnitelman suhde kaupungin muihin ohjelmiin ja suunnitelmiin

Kuntia velvoittaa moninainen suunnitelmien laatiminen ja lisäksi isossa kaupungissa on erilaisia ohjelmia kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kehittämistä tapahtuu myös omarahoitteisesti omissa tai ulkopuolisesti rahoitetuissa hankkeissa ja esimerkiksi viime vuosina Tulevaisuuden Sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa on panostettu laajasti

sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen, mutta myös hyteen liittyvien kokonaisuuksien kehittämiseen.

Helsingin kaupungin laajempien suunnitelmien ja ohjelmien tavoitekokonaisuuksia ei ole sellaisenaan sisällytetty hyvinvointisuunnitelmaan vaikkakin ne osaltaan edistävät kaupunkilaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Näitä sisältöjä johdetaan pääosin suunnitelmien ja ohjelmien omien tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta ja raportointi niistä tapahtuu erikseen sovitulla tavoilla. Kaupunkitasoisesti kuvassa mainitut suunnitelmat ja ohjelmat ovat sellaisia, jotka laajasti edistävät helsinkiläisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta eri näkökulmista.

5. Hyvinvointisuunnitelman seuranta ja raportointi

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6§ mukaan kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Vuosittainen ja valtuustokausittainen raportointi on rakennettu osaksi kaupunkitasaista talouden ja toiminnan vuosikelloa. Sisällöltään raportointi perustuu hyvinvointisuunnitelman valittujen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden tarkasteluun ja tuo esille hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen onnistumisia ja haasteita. Raportti kulkee nimellä Stadin HYTE-barometri ja se viedään tiedoksi valtuustolle keväisin tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Laajempi hyvinvointikertomus tehdään valtuustokauden lopussa ja sen sisältö toimii kaupunkitiedon tuottaman tiedon lisäksi aina seuraavan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman tietopohjana.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitekokonaisuuksille on rakennettu omat tulos- ja prosessimittarit ja seurantajärjestelmä rakennetaan syksyn 2022 aikana. Hyvinvointisuunnitelman väestötason seurantamittareiden avulla kuvataan muutosta väestön hyvinvoinnissa, terveydessä ja turvallisuudessa. Valitulla sosiaalisen laadun viitekehyksellä pyritään paikantamaan hyvinvointisuunnitelman vaikuttavuutta tarkastelemalla sen toimenpidekokonaisuuksien toteutumista suhteessa valittuihin mittareihin. Arvioinnissa tarkastellaan myös onnistumisia kaupunkilaisten fyysisen toimintakyvyn, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä arjen elinympäristön näkökulmasta. Stadin HYTE-barometri on julkaistu edellisellä valtuustokaudella kolme kertaa kaupunkitiedon julkaisusarjassa.

Jatketaan myös edellisellä valtuustokaudella toimiviksi osoittautuneita seurantatiedon työpajoja, joissa yhteistyössä eri työryhmissä analysoitiin kertynyttä seurantatietoa sekä nostettiin haasteita ja onnistumisia raporttia varten.

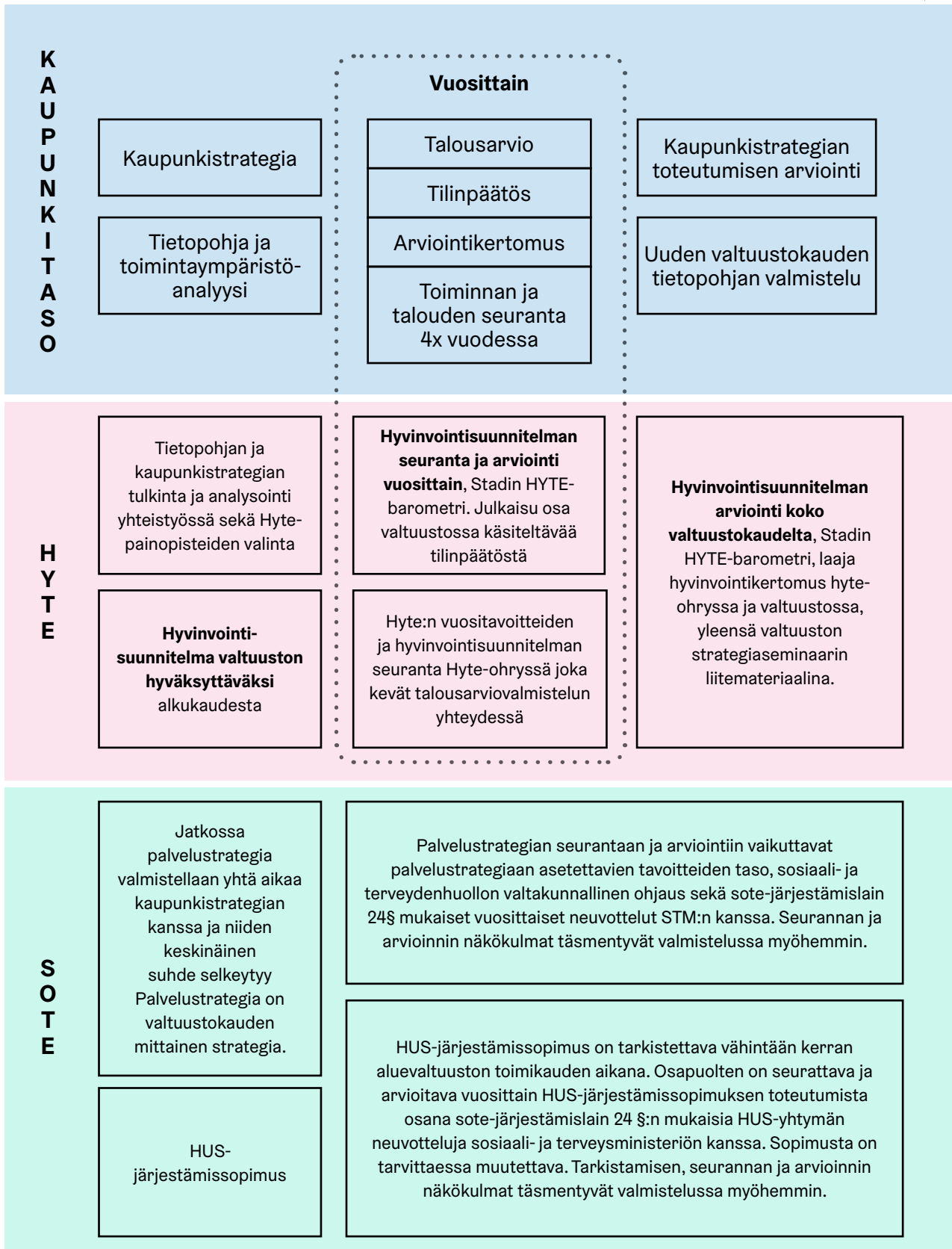
Jatkossa huomioidaan myös sote-uudistuksen uudistettuja tehtäviä raportointiin ja seurantaan liittyen, muun muassa Uudellemaalle tehty yhteinen hyte-tietopohja. Lisäksi [HYTE-kerroin](#) on terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa kunnille ja sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen peruste hyvinvointialueille (Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala), eli rahallinen kannuste hyvin tehdystä ja tuloksekkaasta hyvinvointityöstä. HYTE-kerroin tulee kuntiin käyttöön vuonna 2023 ja tarkoittaa Helsingin osalta arviolta noin 2,6 miljoonaa euroa valtionavustusta hyte-työhön. Myös hyvinvointialueen HYTE-kerroin tulee käyttöön vuoden 2023 alusta, mutta kertoimen mukainen rahoitus jaetaan toimintaa ja tuloksia kuvaavien indikaattoreiden perusteella ensimmäisen kerran vuonna 2026. Tätä ennen hyvinvointialueen HYTE-kertoimen mukainen summa jaetaan asukasluvun mukaan.

Raportointikokonaisuuteen liittyy myös vaikuttavien toimintamallien tunnistaminen ja sitä kehitystyötä käynnistetään syksyllä 2022. Hyvinvointisuunnitelman seuranta julkaistaan myös osittain hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkkosivuilla loppuvuodesta 2022.

Hyvinvointisuunnitelman laatiminen ja raportointi osana kaupunkitasoista työtä

Valtuustokauden alku

Valtuustokauden loppu

Liitteet

Liite 1. Lastensuojelulain mukaisen suunnitelman tarkennus

Ns. Sote 100 -lakipaketti (HE 56/2021) on hyväksytty eduskunnassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 9/2022) mukaisesti. Niissä on kuvattuna Helsinkiä koskeva erillisratkaisu lastensuojelulain 12 § (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat) osalta. Jatkossa Helsingin kaupungin on sisällytettävä suunnitelmaan sekä kunnalta että hyvinvointialueelta (Helsingissä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala) edellytetyt tiedot. Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tulee sisällyttää osaksi Helsingin kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6§).

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee nykyisen lastensuojelulain 12§ mukaan sisältää suunnittelu-kaudelta tiedot:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista
- 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Helsinkiäisten lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaava tieto on koottu [toimintaympäristöanalyysiin](#), erilliseen [tietokantaan](#) sekä [Stadin HYTE-barometriin](#). Tietoja päivitetään säännöllisesti ja niiden pohjalta suunnataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä osana talouden ja toiminnan suunnittelua ja johtamista. Olemassa oleva tietopohjaa käytetään hyvinvointisuunnitelman rakentamisessa. Lisäksi julkaistaan erilaista [tilasto- ja tutkimus-tietoa](#) eri väestöryhmien hyvinvoinnista.

Palvelujen laajuuden vuoksi kaikkia lain edellytyksiä ei ole kirjattu tähän hyvinvointisuunnitelmaan omiksi kokonaisuuksiksi. Alla on kuvattu mistä lastensuojelulain 12§ edellyttämät tiedot löytyvät Helsingin kaupungin osalta.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä sekä syrjäytymistä ehkäiseviä toimia ja palveluja tuottavat [kasvatuksen ja koulutuksen -, kulttuurin ja vapaa-ajan, sosiaali- ja terveystoimen sekä kaupunkiympäristön toimialat](#). [Toimialojen toimintasääntöihin](#) on määritelty eri palveluiden organisoituminen, tehtävät ja johtaminen kullakin toimialalla. Lastensuojelun palvelujärjestelmä on kuvattu [sosiaali- ja terveystoimialan toimintasääntöön](#). Kaupungin vuosittainen talousarvio suuntaa resursseja eri palvelujen toteuttamiseen.

Valtuustokauden tavoitteet on kirjattu [kaupunkistrategiaan](#). Vuoden 2021–2025 strategiassa tavoitteeksi on asetettu ehkäistä lasten, nuorten ja perheiden ongelmien kasautumista ja lastensuojelun tarvetta. Pyrkimyksenä on, että lastensuojelun asiakasmäärän kasvu saadaan pysähtymään ja kääntymään laskuun. Kaupunkistrategian toteutumista seurataan [erillisellä mittaristolla](#), jossa yksi tavoitekokonaisuus on ”Ehkäistään lastensuojelun asiakasmäärien kääntyminen kasvuun”.

Lasten ja nuorten palveluihin varattavat resurssit päätetään vuosittain [kaupungin talousarviossa](#) samoin kuin muut lapsiin ja nuoriin kohdistuvat resursoinnit. Sosiaali- ja terveystoimialan talousarviossa huomioidaan muun muassa lastensuojelulain uudistus ja sen myötä tiukentuva henkilöstömitoitus. Palveluja tuottavat myös useat kolmannen sektorin toimijat ja yritykset, jotka toimivat myös kaupungin kumppaneina lasten ja nuorten hyvinvointityössä.

Lisäksi lasten ja nuorten palveluja ohjaa kaupungin [varhaiskasvatussuunnitelma](#), perusopetuksen [opetussuunnitelma](#), [lukion opetussuunnitelma](#) sekä niiden opiskeluhuollon osuudet.

Kaupunkistrategian toteuttamista seurataan laadullisilla ja numeerisilla [mittareilla](#) valtuustokauden 2021–2025 aikana. Kaupunginvaltuustolle strategian toteutumisesta raportoidaan valtuustokauden puolivälissä. Vuoden aikana kaupunki julkaisee talouden toteutumisen seurantaraportteja ja vuosittain keväällä edellisen kauden [tilinpäätöksen](#).

Helsingissä tehdään jo nyt laajasti järjestöyhteistyötä ja useat järjestöt ja muut kumppanit ovat olleet mukana tuottamassa sisältöjä hyvinvointisuunnitelmaan. Sote-uudistuksen lainsäädäntöön on myös kirjattu uusia tehtäviä, joiden myötä Helsingissä vahvistetaan järjestöyhteistyötä sekä luodaan toimintamalli uuden neuvottelovelvoitteen toteuttamiselle.

Liite 2. Vanhuspalvelulain mukaisen suunnitelman tarkennus

Ns. Sote100 -lakipaketti (HE 56/2021) on hyväksytty eduskunnassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 9/2022) mukaisesti. Niissä on kuvattuna Helsinkiä koskeva erillisratkaisu lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 5 § (Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi) osalta. Jatkossa Helsingin kaupungin on sisällytettävä suunnitelmaan sekä kunnalta että hyvinvointialueelta (Helsingissä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala) edellytetyt tiedot. Lisäksi suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi tulee sisällyttää osaksi Helsingin kaupunkitasoista hyvinvointisuunnitelmaa. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6§).

Nykyisen vanhuspalvelulain 5§ mukaan (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista) kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain.

Suunnitelmassa on:

- 1) arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä
- 2) määriteltävä tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä ikääntyneelle väestölle tarjottavien palvelujen määrän ja laadun kehittämiseksi
- 3) määriteltävä toimenpiteet, joilla kunta vastaa kohdassa 2 tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, sekä arvioitava voimavarat, jotka kunnassa tarvitaan toimenpiteiden toteuttamiseksi
- 4) määriteltävä kunnan eri toimialojen vastuut kohdassa 3 tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisessa
- 5) määriteltävä, miten kunta toteuttaa yhteistyötä 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tahojen kanssa.

Palvelujen laajuuden vuoksi osaa lain edellyttämistä kohdista ei ole kirjattu tähän hyvinvointisuunnitelmaan omiksi kokonaisuuksiksi. Alla on kuvattu mistä tiedot löytyvät Helsingin kaupungin osalta.

Ikääntyneille suunnattuja toimia ja palveluja tuottavat [kasvatuksen ja koulutuksen -, kulttuurin ja vapaa-ajan, sosiaali- ja terveystoimen sekä kaupunkiympäristön toimialat](#). [Toimialojen toimintasääntöihin](#) on määritelty eri palveluiden organisoituminen, tehtävät ja johtaminen kullakin toimialalla. Kaupungin vuosittainen [talousarvio](#) suuntaa resursseja eri palvelujen tuottamiseen.

[Palveluoppaaseen](#) on koottu kattava tietopaketti ikääntyneille suunnatuista palveluista. Lisäksi [Stadin seniori-infon](#) verkkosivuille on koottuna tietoa eri näkökulmista asumisesta, terveyspalveluista, muistista jne.

Ikääntyneiden hyvinvointia kuvaava tieto on koottu [toimintaympäristöanalyysiin](#) sekä [ikääntyneet Helsingissä -verkkosivulle](#). Tietoja päivitetään säännöllisesti ja niiden pohjalta suunnataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä osana talouden ja toiminnan suunnittelua ja johtamista. Olemassa olevaa tietopohjaa käytetään hyvinvointisuunnitelman rakentamisessa. Lisäksi tietolähteenä toimii [Stadin HYTE-barometri](#), eli laaja hyvinvointikertomus, jonka sisällön tuottamiseen sekä haasteiden ja onnistumisten tunnistamiseen vanhusneuvoston edustajat osallistuivat työpajassa.

Osa Helsingin hyvinvointisuunnitelman tavoitekokonaisuuksista on rakennettu yhteistyössä järjestöjen ja muiden kumppaneiden kanssa. Sote-uudistuksen lainsäädäntöön on myös kirjattu uusia tehtäviä, joiden myötä Helsingissä vahvistetaan järjestöyhteistyötä sekä luodaan toimintamalli uuden neuvotteluvuorituksen toteuttamiselle. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa kehitetään myös laajasti ikääntyneille suunnattuja palveluja, kuten esimerkiksi ikääntyneiden hoitoketjuja, omaishoitoa, kuntoutusta sekä ikäerityisiä mielen-terveys- ja päihdepalveluja. Lisäksi ikääntyneiden kotihoitoa ja kotona asumista tukevia palveluja kehitetään Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa Tulevaisuuden kotona asumista tukevien palvelujen kehittämisen hankkeessa vuosina 2022–2023.

Kaupunkitasoisten ohjausdokumenttien analyysi

Ohjelman/suunnitelman nimi **Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025**

Vaikutus YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen	1 EI KÖIVYYTTÄ	2 EI NÄLKÄÄ	3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA	4 HYVÄ KOULUTUS	5 SUORUUKSET TASA-ARVO	6 Puhdas vesi ja sanitaatio	7 EDULLISET JA PUHASTA ENERGIÄ	8 IHMISARVOISTA TYÖÄ JA TALOUSKASVUA	9 KESTÄVÄÄ TEKILLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA	10 ERIVARVOISUUKSEN VÄHENTÄMINEN	11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTIÖT	12 VASTUULLISET KULUTUS JA TUOTANTO	13 ILMASTOTIEKIDIA	14 VEDENLAIHEN TIÄMÄ	15 MAANPÄÄLLINEN TIÄMÄ	16 RAUHA, OIKEUS JA HYVÄ HALLINTO	17 YHTIÖT JA KUMPPANIT
Suora positiivinen	X	X	X		X	☐	☐	☐	☐	X	X	☐	☐	☐	☐	X	X
Epäsuora positiivinen	☐	☐	☐	X	☐	☐	☐	X	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ei vaikutusta	☐	☐	☐	☐	☐	X	X	☐	X	☐	☐	X	X	X	X	☐	☐
Epäsuora negatiivinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suora negatiivinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitaan lisätietoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kaupunkistrategian kestävyystavoitteet, joita ohjelma erityisesti edistää

Helsingin kaupunkistrategian 2021–2025 “Kasvun paikka” mukaan Helsingissä tulee jokaisen iästä ja terveydentilasta riippumatta voida elää hyvää, turvallista ja omanlaistansa elämää. Kaupunkilaisilla on mahdollisuus toteuttaa itseään ja luoda mahdollisuuksia hyvinvointinsa lisäämiseen. Yhdenvertaisuus, tasa-arvo, ihmisoikeudet ja osallisuuden kokemukset ovat edellytys hyvälle elämälle. Helsingiläisillä on mahdollisuus elää turvallisesti viihtyisässä ja kauniissa kaupunkitilassa positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa. Näitä keskeisiä strategisia tavoitteita edistetään hyvinvointisuunnitelman avulla.

Arvio ohjelman/suunnitelman tavoitteiden vaikuttavuudesta suhteessa SDG-tavoitteisiin ja strategian tavoitteisiin

Hyvinvointisuunnitelma on yksi tärkeimmistä toimenpideohjelmista myös kestävän kehityksen tavoitteiden jalkauttamisessa. Suunnitelma edistää erityisesti sosiaalista kestävyttä kaupungin toiminnassa ja keskeisin edistettävä tavoite on SDG 3. Lisäksi suunnitelma edistää erityisesti tavoitteita SDG 1, SDG 10 ja SDG 11. Toimenpiteiden keskiössä on ehkäisevän työn vahvistaminen ja hyvinvoinnin edistäminen muun muassa kaventamalla hyvinvointi- ja terveyseroja, vähentämällä eriarvoisuutta ja tukemalla hyviä väestösuhteita, vapaa-ajan toimintoja, terveellisiä elämäntapoja ja turvallista kaupunkia. Suunnitelmaa toteutetaan toimialojen, kaupunginkanslian ja muiden kumppaneiden yhteistyönä. Tulevaisuudessa on tarpeen vahvistaa ilmastonmuutokseen vastaamisen ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä (mm. lähiluonnon säilyttäminen) sekä tarkastella kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin edistämisen synergioita.

LÄHTEET

Ahlgren-Leinvuo, H ym. (2022) [Pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvointi ja terveys](#). Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyn 2021 tuloksia. Helsingin kaupunki.

Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, [Kasvun paikka](#). Helsingin hyte, hyvinvointikäsitystyöpajat syyskuu 2021. Aineistot: Linner-Matikka, Johanna, Sulander Tommi ja Mäki-Opas Tomi.

Högnabba, S & Määttä, S (2021) [Stadin HYTE-barometri](#). Hyvinvointikertomus 2018–2021. [Liite](#): Helsingin hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden etenemisen tilanne 30.10.2020. Helsingin kaupunki.

Keskinen, V & Kainulainen-D'Ambrosio, K (2022) Oma asuinalue ja Helsingin keskusta koetaan turvallisina paikkoina – tuloksia kaupungin turvallisuustutkimuksesta. [Kvartti 1/2022](#), Helsingin kaupungin verkkolehti.

Metsämuuronen, J. & Seppälä H. (2021) [COVID-19-pandemia, osaamisvaje ja osaamisen eriytyminen](#). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Mäki-Opas, T. (2021) Esitys Helsingin hyte-työpajassa.

Määttä, S. (2021) [Kouluterveyskysely 2021](#). Katsaus lasten ja nuorten hyvinvointiin ja terveyteen Helsingissä. Helsingin kaupunki.

[Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030](#). (2020) Helsingin kaupunki.

Toimintaympäristöanalyysi (2021) Helsingin toimintaympäristön muutokset. [Päivittyvä verkkosivu](#).

Vaarama, M & Mäki-Opas, T (2020) Systeemisellä ja osallistavalla otteella parempaan yhteiskunnan sosiaaliseen laatuun ja yksilöiden elämänlaatuun. [FOCUS LOCALIS 4/2020](#).

A stylized map of Helsinki, Finland, is shown in a dark blue color against a light blue background. The map is positioned on the right side of the frame. A white callout box with a speech bubble tail pointing to the city is centered over the map. The word "Helsinki" is written in white, bold, sans-serif font inside the callout box.

Helsinki